

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล บริเวณชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

People Participation in the Coastal Erosion Protection Around the Coastal Communities of Song Klong, Bang Pakong, Chachoengsao Province

สมใจ จัวนาน / Somjai Juanan

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Kasetsart University, Thailand

กิงกนก ชวลิตธำรง / Kingkanok Chawalitthamrong

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Kasetsart University, Thailand

Email: kingkanok@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ในชุมชนชายฝั่ง ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม 3) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนิน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมกับระดับการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่างๆ ตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีบริเวณติดชายฝั่งทะเล ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม มีปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่ประชาชนให้ความสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม ตามลำดับ โดยประชาชนเห็นว่าจะได้รับประโยชน์จากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล และได้ทราบข่าวประกาศเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการ จึงเข้าร่วมโครงการ เป็นต้น สำหรับการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานมากที่สุด สำหรับการทดสอบสมมติฐานพบว่า ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม เป็นตัวแปรหลักที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล, ตำบลสองคลอง

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study personal data of people in coastal communities of Song Klong Sub-District, Bang Pakong District, Chachoengsao Province; 2) to study factors intriguing participation which include motivation factors, structural factors of opportunities or ways of participation, and authoritative factors that promote participative activities; 3) to study participation level by each participation procedure including participation in project initiatives, participation in planning, participation in running projects, and participation in project evaluation; and 4) to study the influences of factors intriguing participation on participation level of each procedure. Samples were 400 people who live in coastal communities of Song Klong Sub-District, Bang Pakong District, Chachoengsao Province. Tool used for collecting data was a set of questionnaires. Statistics used for analyzing data were percentage, mean, Standard Deviation, and Multiple Regression Analysis with statistical significance at.05 was used to test hypotheses. The results showed that most samples emphasized on motivation factors followed by structural factors of opportunities or ways of participation, and authoritative factors that promote participative activities, respectively. Since people recognized the benefits of preventing coastal erosion, they participated in the projects after receiving the notification and invitation. For participation procedures in preventing coastal erosion, it was found that people mostly participated in operational stage. Hypothesis testing revealed, that predictor variables, namely, motivation factors, structural factors of opportunities or ways of participation, and authoritative factors that promote participative activities were major influential factors on every participation procedure.

Keywords: People Participation, Coastal Erosion Protection, Song Klong Community

บทนำ

ในปัจจุบันชายฝั่งทะเลของประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในระดับรุนแรงที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียต่อทรัพย์สินของประชาชนและทางราชการ ทำให้เสียทัศนียภาพอันกระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยว อีกทั้งยังทำให้เกิดความเสียหายด้านทรัพยากรชายฝั่งอีกด้วยปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของประเทศไทยที่ทวีความรุนแรงขึ้นนี้อาจเกิดจากธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ลมพายุที่รุนแรงขึ้น หรืออาจเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม การทำลายป่าชายเลน ตลอดจนสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของหลายหน่วยงานได้หาแนวทางการแก้ปัญหาโดยการศึกษาค้นคว้า และก่อสร้างโครงสร้างต่าง ๆ แต่ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในส่วนใหญ่ก็ยังคงมีอยู่ และบางพื้นที่ได้ขยายความรุนแรงเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีการกัดเซาะชายฝั่ง และในบางพื้นที่ยังเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่มีปัญหาการกัดเซาะ

ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยนั้นมีความยาวประมาณ 3,148.23 กิโลเมตร ครอบคลุมจังหวัดชายฝั่งทะเล 23 จังหวัด โดยชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย มีความยาว 2,055.18 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 17 จังหวัด และชายฝั่งทะเลอันดามัน มีความยาว 1,093.14 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลรวม 6 จังหวัด (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2554) ปัจจุบันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง มีผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ชายฝั่งกว่า 12 ล้านคน และพื้นที่ชายฝั่งยังมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจหลายด้าน ได้แก่ การท่องเที่ยว การอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการประมงชายฝั่ง ซึ่งสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ต่อชุมชนและประเทศได้อย่างมาก นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อระบบนิเวศและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย ป่าชายเลน แนวปะการัง และหญ้าทะเลอีกด้วยซึ่งตลอดแนวชายฝั่งของประเทศ พบว่า มีการกัดเซาะชายฝั่งบริเวณอ่าวไทยไปแล้ว 90.5 กิโลเมตร โดยมีปัญหารุนแรง 30 จุด อยู่ในฝั่งอ่าวไทย 22 จุด ส่วนใหญ่อยู่ในอ่าวไทยตอนบน และฝั่งทะเลอันดามัน 8 จุด โดยในบางบริเวณของอ่าวไทยมี

อัตราการกัดเซาะ 30 เมตรต่อปี และบางบริเวณได้ถูกกัดเซาะหายไปประมาณ 1 กิโลเมตร (สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2553: 11) โดยรายละเอียดการกัดเซาะชายฝั่งทะเล แยกเป็นรายจังหวัดสามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 1

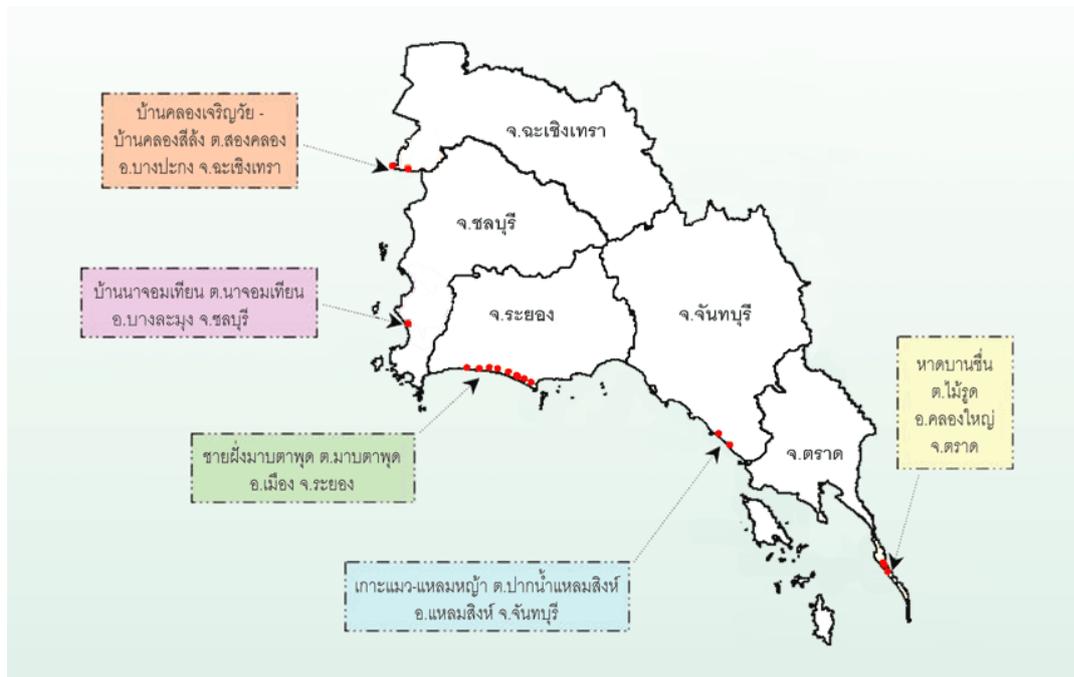
ตารางที่ 1 รายละเอียดการกัดเซาะชายฝั่งทะเล แยกเป็นรายจังหวัด

ชายฝั่ง/จังหวัด	ความยาว	การกัดเซาะ (กม.)		
		ปานกลาง (1-5 ม./ปี)	รุนแรง (> 5 ม./ปี)	รวม
ชายฝั่งอ่าวไทย	2,055.18	501.81	228.22	730.03
ตราด	184.30	46.63	-	46.63
จันทบุรี	102.25	23.21	12.00	35.21
ระยอง	104.48	53.66	-	53.66
ชลบุรี	171.78	25.14	-	25.14
ฉะเชิงเทรา	16.28	2.04	5.85	7.89
สมุทรปราการ	50.21	3.22	31.47	34.69
กรุงเทพฯ	5.81	-	5.71	5.71
สมุทรสาคร	42.78	19.69	13.76	33.45
สมุทรสงคราม	25.20	2.96	-	2.96
เพชรบุรี	91.73	39.35	10.39	49.75
ประจวบคีรีขันธ์	246.75	76.19	1.93	78.12
ชุมพร	247.75	31.94	-	31.94
สุราษฎร์ธานี	166.38	29.85	7.72	37.57
นครศรีธรรมราช	244.99	53.21	73.66	126.87
สงขลา	157.90	41.09	13.43	54.53
ปัตตานี	138.83	37.67	24.27	61.94
นราธิวาส	57.76	15.96	28.03	43.99
ทะเลอันดามัน	1,093.04	74.98	25.06	100.04
ระนอง	137.92	12.16	7.63	19.79
พังงา	241.53	17.16	-	17.16
ภูเก็ต	205.89	4.64	1.56	6.20
กระบี่	216.31	16.55	5.08	21.63
ตรัง	136.33	14.86	3.94	18.80
สตูล	155.07	9.60	6.86	16.46
รวม	3,148.23	576.79	233.28	830.07

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2554)

หากพิจารณาถึงอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ตั้งแต่จังหวัดตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรม และเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ท่าเรือน้ำลึก

โรงแรม รวมทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ทำให้ประสบกับปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็นส่วนใหญ่ และมีความรุนแรงด้วยอัตราการกัดเซาะมากกว่า 5 เมตรต่อปีเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ สาเหตุมาจากการสร้างท่าเรือน้ำลึกยื่นไปในทะเล ซึ่งการกัดเซาะเกิดอย่างรุนแรงปรากฏชัดภายหลังการก่อสร้างเสร็จในปี พ.ศ.2535 ทำให้การนิคมอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทยต้องสร้างเขื่อนคอนกรีตเพื่อป้องกันการกัดเซาะ แต่กลับยิ่งทำให้การกัดเซาะขยายพื้นที่มากขึ้น และเนื่องมาจากชายฝั่งที่มีความลาดชันน้อย น้ำท่วมได้ง่าย ตะกอนที่ประกอบกันเป็นชายฝั่งเป็นทรายปนดินเหนียว ซึ่งร่วนจับตัวไม่แน่นและชายฝั่งเปิดโล่งรับมรสุมโดยตรง นอกจากนี้ ยังมีการทำนาเกลือ โดยการสูบน้ำทะเลเข้าสู่นาเกลือหลังหาดและมีถนนสร้างชิดชายฝั่งมาก ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการทรุดตัวและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของตะกอน แสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ตั้งแต่จังหวัดตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา
ที่มา: สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557

หนึ่งในพื้นที่ที่มีการกัดเซาะรุนแรง ได้แก่ ชายฝั่ง ต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ที่ประสบกับการกัดเซาะชายฝั่ง โดยมีอัตราการกัดเซาะมากกว่า 5.85 เมตรต่อปี ความยาวชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะประมาณ 9 กิโลเมตร โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งวัดหงษ์ทอง ซึ่งเดิมเคยเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของประชาชน แต่ปัจจุบันพื้นที่ดินหายไปจากการนำทะเลกัดเซาะอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนบางส่วนต้องอพยพออกจากพื้นที่ ส่วนสาเหตุของปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมาจากการทำลายป่าชายเลน ทำให้ขาดแนวกำบังลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ รวมถึงการสร้างเขื่อนกันน้ำเค็มในแม่น้ำบางปะกง ทำให้ตะกอนบริเวณชายฝั่งทะเลมีปริมาณลดลง จึงเป็นเหตุให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรง (สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557)

ปรากฏการณ์ดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลเป็นปัญหาที่สำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข จากประชาชนในท้องถิ่นซึ่งวิธีการที่เห็นว่าจะทำให้เกิดความประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชน ซึ่งเป็นการเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรม ร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมแก้ปัญหาเพื่อให้กระบวนการดำเนินกิจกรรมมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน (รุจาพร ไชยพงษ์, 2555)

จากการสำรวจเบื้องต้น จากประชาชน 400 คน ในบริเวณ ตำบลสองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ประชาชนมีส่วนร่วมสูงในการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในโครงการที่ผ่านมาของ อบต. สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา โดยพิจารณาได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมในโครงการที่ผ่านมาของอบต. สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา

โครงการของอบต. สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. โครงการกำแพงป้องกันคลื่นริมชายหาด	123	167	98	12	-
2. โครงการเขื่อนป้องกันคลื่นนอกชายฝั่ง	122	186	84	8	-
3. โครงการเขื่อนหินทิ้ง	132	174	88	5	1
4. โครงการเขื่อนกันทรายและคลื่น	120	166	104	9	1
5. โครงการการปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น	126	153	112	9	-
6. โครงการการวางไส้กรอกทราย	121	127	140	12	-

จากการมีส่วนร่วมในระดับสูงของประชาชน ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในโครงการที่ผ่านมา ได้แก่ โครงการกำแพงป้องกันคลื่นริมชายหาด โครงการเขื่อนป้องกันคลื่นนอกชายฝั่ง โครงการเขื่อนหินทิ้ง โครงการเขื่อนกันทรายและคลื่น โครงการการปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น และโครงการการวางไส้กรอกทราย ที่จัดทำ โดย อบต. สองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันกัดเซาะชายฝั่งทะเลบริเวณชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศบริเวณชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ในชุมชน ชายฝั่งทะเล ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยเชิงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนิน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำวิจัยซึ่งเป็นแนวคิดต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปร กรอบแนวคิด และสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เพื่อนำมาใช้ในการสกัดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

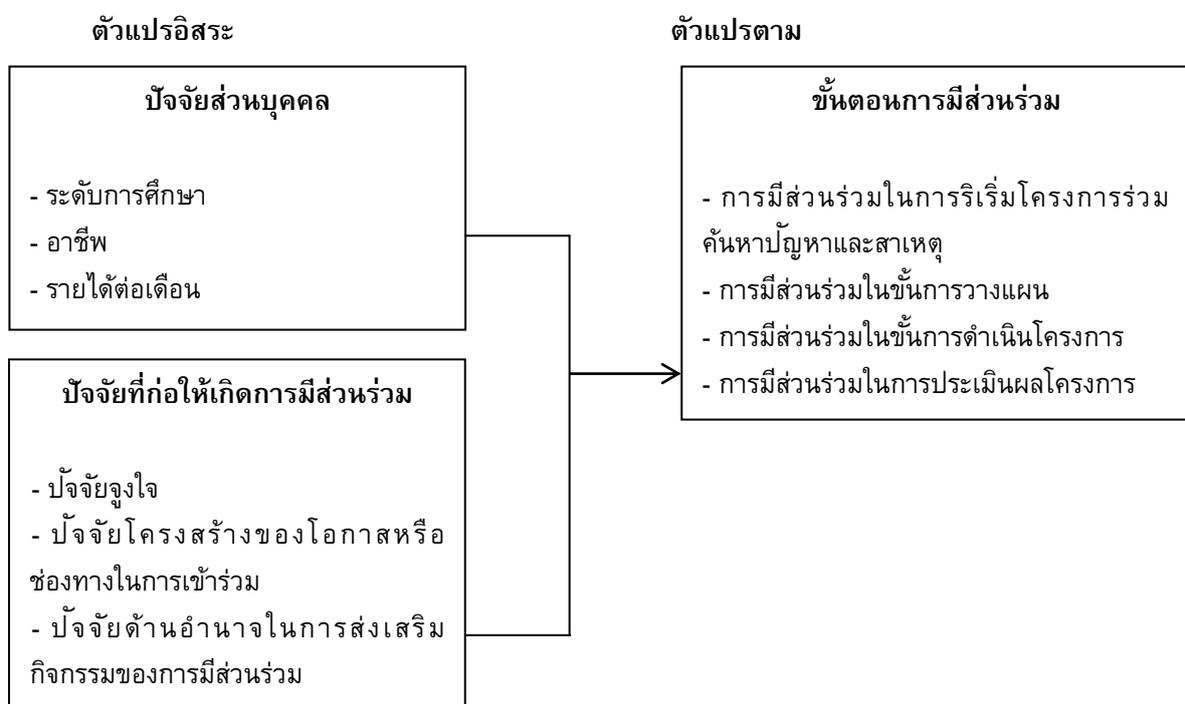
ปัจจัยของการมีส่วนร่วม องค์การอนามัยโลก (World Health Organization 1981: Unpaged) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริงของชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรงร่วมทรัพยากรหรืออื่นๆ นั้นมีเหตุผล 2 ประการ คือ

- 1.1 การมองเห็นว่าจะได้รับประโยชน์จากสิ่งตอบแทนในสิ่งที่ตนทำลงไปซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ
 - 1.2 การได้รับคำบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำซึ่งถือเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ
 2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามีส่วนร่วมแม้ว่าชาวชนบทจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาแต่ก็ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมมิได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงานกฎระเบียบแบบแผนเป็นต้นดังนั้นปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะ
 - 2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือมีตัวแทนก็ได้
 - 2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้
 3. ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วมการที่ประชาชนสามารถมีการกำหนดลักษณะของกิจกรรม ที่แน่นอนว่าจะทำอะไร การให้เป็นประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ส่วนตัว โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่งๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วมแต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมายวิชาการหรือผลประโยชน์ของกิจกรรมเพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ
- จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม 3 ประการ ขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization 1981: Unpagged) ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ในชุมชนชายฝั่งทะเลตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ขั้นตอนการมีส่วนร่วม** ในการกระทำของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดกระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆขึ้นได้มีการแบ่งขั้นตอนหรือวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมมีการจัดแบ่งไว้หลายลักษณะซึ่งมีนักวิชาการหลายคนได้กำหนดไว้หลายรูปแบบ ดังนี้ นอกจากนี้ลักษณะที่สำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นเรื่องของกระบวนการ ซึ่งได้สรุปถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมได้ 4 ขั้นตอนหลักๆ ดังนี้ (อภิญา กังสนารักษ์, 2554)
1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ ได้แก่
 - 1.1 การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุม
 - 1.2 ร่วมแสดงความคิดเห็นและชี้แจงปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงาน
 - 1.3 การได้ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน
 - 1.4 การได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขปัญหา
 - 1.5 การได้ร่วมเสนอแนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
 2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์วิธีการแนวทางการดำเนินงานรวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการได้แก่
 - 2.1 การได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน
 - 2.2 การได้ร่วมวางแผนกำหนดรายละเอียดหรือวิธีการดำเนินงาน
 - 2.3 การได้ร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหาในการดำเนินงาน
 - 2.4 การได้ร่วมวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาจากการดำเนินงาน
 - 2.5 การได้ร่วมวางแผนปรับปรุงแก้ไขปัญหา
 3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินโครงการทำประโยชน์ให้แก่โครงการโดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์และแรงงานได้แก่

- 3.1 การได้ร่วมเข้าฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ทักษะและนำมาใช้ในชุมชน
 - 3.2 การได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานโครงการ โดยมีความรับผิดชอบเป็นของตนเอง
 - 3.3 การได้มีส่วนร่วมในการลักษณะในการดำเนินโครงการของชุมชนให้ดีขึ้น
 - 3.4 การได้มีส่วนร่วมในการควบคุมการทำงานเพื่อลดการสูญเสีย
 - 3.5 การได้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานของชุมชน
 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการเพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันก็ได้ ได้แก่
 - 4.1 การได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน
 - 4.2 การได้มีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงาน
 - 4.3 การได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและสรุปผลการดำเนินงาน
 - 4.4 การได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน
- การศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม พัฒนาจาก อภิญา กังสนารักษ์ (2544: 15) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุ การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินโครงการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันกักตักเซาะชายฝั่งทะเลบริเวณชุมชนชายฝั่งทะเลตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีบริเวณติดชายฝั่งทะเลตำบลสองคลอง อำเภอ บางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนหมู่ 5 บ้านคลองตาเอี่ยมหมู่ 6 บ้านสองคลองหมู่ 7 บ้านคลองปึกกา ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 3,562 คน

ตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนประชากรได้มาจากสูตรการคำนวณหาตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร แต่ประชากรไม่มาก โดยจากการศึกษาข้อมูลจำนวนประชากร จำนวน 3 หมู่บ้าน ดังนี้

ประชาชนหมู่ 5 บ้านคลองตาเอี่ยม	จำนวน 890 คน
ประชาชนหมู่ 6 บ้านสองคลอง	จำนวน 1,864 คน
ประชาชนหมู่ 7 บ้านคลองปึกกา	จำนวน 788 คน

รวมทั้งสิ้น 3,562 คน จึงนำข้อมูลมาคำนวณหาตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยแบ่งออกตามหมู่บ้าน จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ซึ่งเป็นวิธีที่ประชากรแต่ละหน่วยมีโอกาสถูกสุ่มมาเป็นตัวอย่างเท่าๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ตำบลสองคลอง อำเภอ บางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการการมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนิน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ความน่าเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทดสอบค่าความตรงของเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามชัดเจนและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้และนำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ กับตัวอย่างจำนวน 30 ชุดและคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.7 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลลัพธ์ค่าแอลฟาที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยจะมีค่าระหว่าง $0 < \alpha < 1$ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2548: 445) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.981 ถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง

วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลวิธีการแจกแบบสอบถามคือผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามให้กับตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีบริเวณติดชายฝั่งทะเล ตำบลสองคลอง อำเภอ บางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนหมู่ 5 บ้านคลองตาเอี่ยมหมู่ 6 บ้านสองคลองหมู่ 7 บ้านคลองปึกกา ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 400 ตัวอย่าง การวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequencies) คิดเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (multiple regression analysis) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ลักษณะเชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปกับตัวแปรตาม 1 ตัว โดยตัวแปรอิสระและตัวแปรตามต้องมีระดับการวัดไม่ต่ำกว่าช่วงสเกล (Interval Scale) ถ้าตัวแปรอิสระวัดเป็นนามสเกล (Nominal Scale) หรือ (Ordinal Scale) ได้เปลี่ยนเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) มีค่า 0 กับ 1 ค่าตัวแปรที่สนใจมีค่าเท่ากับ 1 และค่าตัวแปรที่ไม่สนใจมีค่าเท่ากับ 0 ได้แก่ ตัวแปรรายได้ ส่วนตัวต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลบริเวณชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบล สองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ในชุมชน ชายฝั่งทะเลตำบลสองคลองอำเภอบางปะกงจังหวัดฉะเชิงเทรา ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัย จูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมี ส่วนร่วม รวมถึงศึกษาระดับการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนิน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ตลอดจนศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมกับระดับการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่างๆ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีบริเวณติดชายฝั่งทะเล ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนหมู่ 5 บ้านคลองตาเอี่ยมหมู่ 6 บ้านสองคลองหมู่ 7 บ้านคลองปึกกาที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยมีตัวอย่าง 400 คนจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยแบ่งออกตามหมู่บ้าน จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของตัวอย่าง ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัย เกินครึ่งเป็นเพศชาย จำนวน 210 คน ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 31-40 ปี มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 15,001-20,000 บาท การศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยจูงใจ พบว่า ประชาชนเห็นว่า อบต. สองคลอง มีปัจจัยจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมาก โดยปัจจัยที่จูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ประชาชนเห็นว่าจะได้รับประโยชน์จากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทราทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยจูงใจที่ประชาชนเห็นว่าจูงใจน้อยที่สุดคือ การได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วม

ตารางที่ 3 แสดงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม

ข้อ	ปัจจัยจูงใจ	ระดับความคิดเห็น			
		\bar{x}	SD	ระดับ	ลำดับ
1	ปัจจัยจูงใจ	4.09	0.52	มาก	1
2	ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม	4.06	0.50	มาก	2
3	ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม	4.04	0.64	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม		4.07	0.44	มาก	

สำหรับปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม พบว่าการที่ทางอบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา มีกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกำหนดเงื่อนไขตามสภาพจริงของตนเองได้ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ การที่อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา เปิดโอกาสให้ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาโครงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา

สุดท้ายปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยการได้มีส่วนร่วมในการกำหนดประโยชน์ที่จะได้รับจากการกัดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วม

มากขึ้นอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ คือ การที่ได้รับโอกาสให้สามารถกำหนดลักษณะของกิจกรรมในการการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่างๆ ในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ผลการวิจัยพบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่างๆ ในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล อยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา มากที่สุด หากพิจารณาถึงมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดในการได้ร่วมกำหนดวิธีการดำเนินการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลกับอบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในขั้นตอน การดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยในการได้เข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต. สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการได้รวบรวมข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรมการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลกับทาง อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา อย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 4 แสดงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่างๆ ในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

ข้อ	การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
		\bar{x}	SD	ระดับ	ลำดับ
1	การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ	3.95	0.63	มาก	2
2	การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน	3.91	0.61	มาก	3
3	การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน	3.97	0.61	มาก	1
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ	3.89	0.63	มาก	4
ค่าเฉลี่ยรวม		3.94	0.49	มาก	

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 รายได้ส่วนตัวต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม มีความอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่มโครงการร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุ

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษา ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 รายได้ส่วนตัวต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 3 รายได้ส่วนตัวต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการ

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 4 รายได้ส่วนตัวต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วมสามารถมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเล บริเวณชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ในชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม รวมถึงศึกษาระดับการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการดำเนิน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ตลอดจนศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมกับระดับการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่างๆ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีบริเวณติดชายฝั่งทะเล ตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนหมู่ 5 บ้านคลองตาเอี่ยมหมู่ 6 บ้านสองคลองหมู่ 7 บ้านคลองปึกกาที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยมีตัวอย่าง 400 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยแบ่งออกตามหมู่บ้าน จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของตัวอย่าง ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัย เกินครึ่งเป็นเพศชาย จำนวน 210 คน ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 31-40 ปี มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 15,001-20,000 บาท มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม พบว่าประชาชนเห็นว่า อบต.สองคลอง มีปัจจัยจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมาก โดยปัจจัยที่จูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ประชาชนเห็นว่าจะได้รับประโยชน์จากการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยจูงใจที่ประชาชนเห็นว่าจูงใจน้อยที่สุดคือ การได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วม

สำหรับปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม พบว่าการที่ทางอบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา มีกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกำหนดเงื่อนไขตามสภาพจริงของตนเองได้ ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ การที่อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา เปิดโอกาสให้ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาโครงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา

สุดท้ายปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยการได้มีส่วนร่วมในการกำหนดประโยชน์ที่จะได้รับจากการกีดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ คือ การที่ได้รับโอกาสให้สามารถกำหนดลักษณะของกิจกรรมในการป้องกันการกีดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่าง ๆ ในการป้องกันการกีดเซาะชายฝั่งทะเล ผลการวิจัยพบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่าง ๆ ในการป้องกันการกีดเซาะชายฝั่งทะเล อยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาการป้องกันการกีดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา มากที่สุด หากพิจารณาถึงมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดในการได้ร่วมกำหนดวิธีการดำเนินการป้องกันการกีดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยในการได้เข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันการกีดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการได้รวบรวมข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรมการป้องกันการกีดเซาะชายฝั่งทะเลกับทาง อบต. สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ด้านปัจจัยจูงใจนั้น ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการได้รับประโยชน์จากการป้องกันการกีดเซาะชายฝั่งทะเลของ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ทาง อบต. จึงควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมโครงการให้มากยิ่งขึ้น เพื่อดึงดูดให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ
2. ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วมนั้น พบว่า ประเด็นของการที่ทางอบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา มีกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกำหนดเงื่อนไขตามสภาพจริงของตนเองได้ ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ทาง อบต. จึงควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ได้รับทราบถึงตารางวันและเวลาในการเข้าร่วมโครงการให้มากยิ่งขึ้น
3. ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม พบว่า ประเด็นของการได้มีส่วนร่วมในการกำหนดประโยชน์ที่จะได้รับจากการกีดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ทำให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ทาง อบต. จึงควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการกีดเซาะชายฝั่งทะเลกับ อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากับประชาชน อบต.สองคลอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา เท่านั้น ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรนำรูปการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้กับประชาชนในพื้นที่อื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น ตำบลมาบตาพุด อำเภอมืองจังหวัดระยอง เป็นต้น
2. การวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการวิจัยในเชิงผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น
3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรเพียงไม่กี่ตัวแปรดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น ปัจจัยด้านการสื่อสาร ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2551. ยุทธศาสตร์การจัดการและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- _____. 2554. แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินชายฝั่งทะเล จังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักจัดการป้องกันกัดเซาะชายฝั่งทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง.
- รุจาพร ไชยพงษ์. 2555. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันกัดเซาะชายฝั่งทะเลในชุมชนชายฝั่งทะเลตำบลเกาะเปริด.” วารสารวิจัยรำไพพรรณี 6 (3): 9-16.
- สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. 2553. ความมั่นคงของระบบนิเวศและชุมชนชายฝั่งในพื้นที่ประสบภัยพิบัติสึนามิ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีโน พับลิชชิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด.